

**“AZƏRBAYCAN XƏZƏR DƏNİZ GƏMİÇİLİYİ”
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti**

**Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları
Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə**

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə

Mündəricat

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Müstəqil Auditorun Hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları	5
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri	5
3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri	18
4. Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər	20
5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər	22
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	25
7. Ticarət və digər debitor borcları	25
8. Vergilər üzrə debitor borcları	26
9. Avans ödənişləri	26
10. Mal-material ehtiyatları	26
11. Ticarət və digər kreditör borcları	27
12. Kreditlər	27
13. Gəmilər, əsas vəsaitlər	28
14. Ehtiyatlar	29
15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital	29
16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi	30
17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi	30
18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar	31
19. Vergilər üzrə kreditör borcları	32
20. Mənfəət vergisi	32
21. Digər əməliyyat gəlirləri	34
22. Maliyyə xərcləri	34
23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	34
24. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	39
25. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	40

Müstəqil Auditorun Hesabatı

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin Rəhbərliyinə

Rəy

Biz "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz audit Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məəcəlləsi"nə ("MBESŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditı üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audite aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrup daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.

- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi, və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıq.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

30 mart 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 2018-ci il tarixinə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	13	766,508	669,846
Qeyri-maddi aktivlər		4,087	2,438
Uzunmüddətli avans ödənişləri	9	120,295	94,050
Təxirə salınmış vergi aktivləri	20	-	1,106
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		890,890	767,440
Cari aktivlər			
Mal-material ehtiyatları	10	82,614	74,949
Ticarət və digər debitor borcları	7	178,800	155,923
Vergilər üzrə debitor borcları	8	22,035	15,299
Qısamüddətli avans ödənişləri	9	11,406	9,443
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	9,995	7,032
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	6	302	65
Cəmi cari aktivlər		305,152	262,711
Cəmi aktivlər		1,196,042	1,030,151
Kapital			
Səhm kapitalı	15	440,051	440,051
Əlavə ödənilmiş kapital	15	36,000	16,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		514,937	467,489
Cəmi kapital		990,988	923,540
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli kreditlər	12	50,781	25,408
Uzunmüddətli ehtiyatlar	14	4,555	2,609
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	20	14,148	3,984
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		69,484	32,001
Cari öhdəliklər			
Qısamüddətli kreditlər	12	9,000	-
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	12	16,322	4,864
Müqavilə öhdəlikləri		17,035	-
Ticarət və digər kreditör borcları	11	79,117	60,494
Cari ehtiyatlar	14	9,630	7,968
Vergilər üzrə kreditör borcları	19	4,466	1,284
Cəmi cari öhdəliklər		135,570	74,610
Cəmi öhdəliklər		205,054	106,611
Cəmi kapital və öhdəliklər		1,196,042	1,030,151

Qrupun adından 30 mart 2019-cu ildə təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Cənab Rauf Vəliyev
Sədr

Cənab Cəlal Fərəcli
Sədr müavini – İqtisadi məsələlər üzrə

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2018	2017
Gəlirlər	16	452,171	474,305
Satışların maya dəyəri	17	(294,242)	(265,101)
Ümumi mənfəət		157,929	209,204
Ümumi və inzibati xərclər	17	(52,461)	(52,120)
Sosial xərclər	17	(12,132)	(5,103)
Digər əməliyyat gəlirləri	21	33,253	44,390
Digər əməliyyat xərcləri	17	(48,114)	(52,105)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər	13	(200)	(837)
Məzənnə fərqiindən zərər		(692)	(3,888)
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		77,583	139,541
Maliyyə xərcləri	22	(1,914)	(1,410)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		75,669	138,131
Mənfəət vergisi xərci	20	(23,207)	(38,000)
İl üzrə mənfəət		52,462	100,131
İl üzrə digər ümumi gəlir		–	–
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		52,462	100,131

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	440,051	–	367,358	807,409
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	100,131	100,131
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	16,000	–	16,000
31 dekabr 2017-ci il tarixində qalıq	440,051	16,000	467,489	923,540
9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri (Qeyd 4)	–	–	(5,014)	(5,014)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	440,051	16,000	462,475	918,526
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	52,462	52,462
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	20,000	–	20,000
31 dekabr 2018-ci il tarixində qalıq	440,051	36,000	514,937	990,988

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2018	2017
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		75,669	138,131
Aşağıdakılar üzrə düzəlişlər			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	13, 17	60,733	74,217
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	17	442	275
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	17	1,099	5,185
Xalis məzənnə fərqi		(995)	(1,082)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər	13	200	837
Maliyyə xərcləri	22	1,914	1,410
Ehtiyatların silinməsindən və silinmiş debitor borclarının bərpasından gəlir	21	(925)	(9,675)
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		138,137	209,298
Ticarət və digər debitor borclarında artım	7	(29,319)	(16,055)
Mal-material ehtiyatlarında artım	10	(7,665)	(10,979)
Avans ödənişlərində artım	9	(1,963)	(3,322)
Vergilər üzrə debitor borclarında (artım)/azalma	8	(6,736)	7
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərində artım	6	(237)	(37)
Ticarət və digər kreditör borclarında artım/(azalma)	11	13,130	(178)
Müqavilə öhdəliklərində artım		17,035	-
Ehtiyatlarda artım/(azalma)	14	3,608	(365)
Vergilər üzrə kreditör borclarında artım	19	2,338	601
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş pul vəsaitləri		128,328	178,970
Ödənilmiş mənfəət vergisi	18, 20	(9,839)	(21,564)
Ödənilmiş faizlər		(1,914)	(1,410)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri		116,575	155,996
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin alınması	13	(178,346)	(165,097)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(2,091)	(919)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(180,437)	(166,016)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Uzunmüddətli kreditlərdən daxilolmalar	12	41,065	-
Qısamüddətli kreditlərdən daxilolmalar	12	12,000	7,600
Uzunmüddətli kreditlərin ödənilməsi	12	(4,235)	(4,235)
Qısamüddətli kreditlərin ödənilməsi	12	(3,000)	(7,600)
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım	15	20,000	16,000
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri		65,830	11,765
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		1,968	1,745
Xalis məzənnə fərqi		995	1,082
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	7,032	4,205
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		9,995	7,032

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Qrup və onun əməliyyatları

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (“Cəmiyyət”) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında 22 oktyabr 2013-cü il tarixli 6 nömrəli və “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təşkili haqqında 10 yanvar 2014-cü il tarixli 213 nömrəli Sərəncamlarına əsasən, Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi (“ADXDG”) və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (“ARDNŞ”) Xəzər Dəniz Neft Donanmasının (“XDND”) birləşdirilərək yenidən təşkil olunması yolu ilə yaradılıb. İki şirkət iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, Azərbaycanın rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi, eləcə də dövlətə məxsus gəmiçilik şirkətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə edilməsindən sinerjilərin əldə edilməsi məqsədilə birləşdirilmişdir.

Cəmiyyət və onun törəmə müəssisələri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında birlikdə Qrup adlandırılır. Qrupun tərkibinə 8,600-ə yaxın tam ştat işçisi olan dəniz xidməti-köməkçi və ticarət donanmaları, iki gəmi təmiri zavodu, istehsal xidmətləri və sosial inkişaf idarələri, eləcə də logistika xidmətləri, dənizçilik üzrə təhsil, təmir, tikinti, quraşdırma və layihələşdirmə işlərini göstərən müəssisələr daxildir.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Cəmiyyətə yekun nəzarəti Azərbaycan Respublikasının hökuməti (“Dövlət”) həyata keçirir.

Cəmiyyətin rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, M.Ə. Rəsulzadə küç., 5.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə “Qrup” adlandırılır) hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsinin (“MUBSK”) buraxdığı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim olunur. Həmin prinsiplər təqdim olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq edilmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında bütün məbləğlər, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, min Azərbaycan Manatı (“AZN”) ilə təqdim edilir.

İnvestisiya əmlakı, müəyyən ofis əmlakı (əsas vəsaitlər kimi təsnif edilmiş), törəmə maliyyə alətləri, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri, mümkün kompensasiya və qeyri-nağd formada bölüşdürmə üzrə öhdəlik istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əvvəlki dövrlə əlaqədar müqayisəli məlumat təqdim edir.

Konsolidasiya prinsipi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatlarından ibarətdir. Törəmə müəssisələr Qrupun fəaliyyətindən fayda əldə etmək məqsədilə maliyyə və əməliyyat siyasətlərini idarə etməkdən ibarət nəzarəti olan və səsvermə hüquqlarının yarısından çox iştirak payına sahib olan bütün müəssisələrdir. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ investisiya obyektı üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ investisiya obyektində iştirakla bağlı risk və ya dəyişən gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektı üzrə nəzarəti istifadə etmək imkanına malik olsun.

Qrup investisiya obyektı üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. Törəmə müəssisənin il ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya prinsipi (davamı)

Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Qrupun üzvləri arasında olan əməliyyatlarla əlaqədar bütün qrupdaxili aktivlər və öhdəliklər, kapital, gəlir, xərc və pul vəsaitlərinin hərəkəti konsolidasiya zamanı bütünlüklə silinir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qudvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Qalan investisiyalar ədalətli dəyəri ilə tanınır.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnif edilir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnif edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktiv və öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodunu tətbiq etməklə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləğinin və əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət payının cəmi kimi ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi üçün alıcı əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət iştirak payını ədalətli dəyərlə, yaxud da əldə edilən müəssisənin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərindəki payına proporsional olaraq qiymətləndirir. Çəkilmiş alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə daxil edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, münasib təsnifləşdirmə və təyin etmə məqsədilə maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait, alış tarixində mövcud olan digər uyğun şərtlər əsasında qiymətləndirməlidir. Buna əldə edilən müəssisə tərəfindən əlaqədar törəmə alətlərin əsas müqavilədə ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələlərlə birləşdirilməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə əvvəllər mövcud olan iştirak payı alış tarixində ədalətli dəyərlə yenidən ölçülür və nəticədə yaranan gəlir və ya zərər müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrə Qrup mühasibat uçotunun alış metodunu tətbiq edir.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin funksional valyutası Azərbaycan Manatıdır, çünki Qrupun gəlirləri, xərcləri, alınmış mal-material ehtiyatları və öhdəliklərinin əhəmiyyətli hissəsinin qiymətləndirilməsi, çəkilməsi, ödənilməsi və ya digər yolla ölçülməsi Azərbaycan Manatı ilə həyata keçirilir.

Qrupun müəssisələrinin Qrupun funksional valyutasından fərqli olan valyutalarla aparılan və Qrupun funksional valyutası ilə ölçülməmiş əməliyyatları aşağıdakı şəkildə çevrilir:

- ▶ Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə qüvvədə olan yekun məzənnəyə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir;
- ▶ Hər bir mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir).

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.9468 AZN, 1 RUB = 0.0245 AZN, 1 Türk lirəsi = 0.3212 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN, 1 Avro = 2.0307 AZN, 1 RUB = 0.0295 AZN, 1 Türk lirəsi = 0.4499 AZN).

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınə bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivin və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar.
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalарına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmiş və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanması müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. İlkin tanınma zamanı alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər üçün effektiv faiz dərəcəsi kredit riski nəzərə alınaraq uyğunlaşdırılır, yəni müqavilə üzrə ödənişlər deyil, ilkin tanınmada gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, digər ümumi gəlir (DÜG) vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan aktivlər və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini ("YƏMFÖ") təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və bu, hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yeni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərlə maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup borc alətlərini DÜG ilə ədalətli dəyərle ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də satılmaq məqsədilə saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

DÜG ilə ədalətli dəyərle borc alətləri üçün faiz gəliri, xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi və dəyərsizləşmə zərərləri və ya qaytarmalar mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır və amortizasiya hesablanmış dəyərle maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada hesablanır. Ədalətli dəyerdə qalan dəyişikliklər DÜG ilə tanınır. Uçotdan çıxarılanda DÜG-də tanınmış məcmu ədalətli dəyerdə dəyişiklik mənfəət və ya zərəre yenidən bölüşdürülür.

Qrupun DÜG ilə ədalətli dəyərle borc alətləri mövcud deyil.

DÜG ilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (kapital alətləri)

İlkin tanınmada Qrup 32 sayılı “Maliyyə alətləri: Təqdimatı” adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edə bilər. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərəre aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır. Lakin Qrup alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərle kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılır.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri

Qrupun saxladığı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinə ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri, ilkin tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri və ya ədalətli dəyərle ölçülməsi mütləq olan aktivlər daxildir. Yaxın zamanda satış və ya yenidən alış məqsədi ilə əldə olunarsa, maliyyə aktivləri ticarət üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Effektiv hecinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Yalnız əsas məbləğ və faizlərin ödənilməsinə təşkil etməyən pul vəsaitlərinin hərəkətini yaradan maliyyə aktivləri, biznes modeldən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle təsnifləşdirilir. Borc alətlərinin amortizasiya hesablanmış dəyərle və ya DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərle təsnifləşdirilməsi üçün yuxarıda təsvir edilən meyarlara baxmayaraq borc alətləri, bununla uçot uyğunsuzluğu aradan qaldırırlar və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılarsa, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kimi təyin edilə bilər.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərle tanınır, ədalətli dəyerdə xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Hibrid müqavilənin tərkib hissəsi olan, maliyyə öhdəliyini və ya qeyri-maliyyə əsas müqaviləni ehtiva etdirən asılı törəmə alət, aşağıdakı hallarda əsas müqavilədən ayrılır və ayrıca alət kimi uçota alınır: iqtisadi xüsusiyyətlər və risklər əsas müqavilə ilə sıx əlaqəli deyildir, asılı törəmə alətlə eyni şərtləri olan ayrıca alət törəmə alət anlayışına uyğundur və hibrid müqavilə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən alət kimi ölçülür. Asılı törəmə alətlər ədalətli dəyərle ölçülür, ədalətli dəyerdə dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Müqavilə əsasında tələb olunacaq pul vəsaitlərinin hərəkətini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən müqavilənin şərtlərində dəyişiklik olanda və ya maliyyə aktivini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən aktivlər kateqoriyasından xaric yenidən təsnifləşdiriləndə yenidən qiymətləndirmə aparılır.

Maliyyə aktivinə dair əsas müqaviləni ehtiva etdirən hibrid müqavilə daxilində asılı törəmə alət ayrıca uçota alınmır. Maliyyə aktivini, asılı törəmə alətlə birlikdə, tam şəkildə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivini kimi təsnifləşdirilməlidir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Uçotdan çıxarma

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yeni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Qrup nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə də özündə saxlamışdırsa, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində əks etdirilir. Bu halda Qrup əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Qrupun saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək müqavilədə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun alınmasını gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərqin ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün ayrılır (12aGKZ). İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır.

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanması sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir.

Beləliklə, Qrup kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMəGKZ əsasında kredit zərərinə tanıyır. Qrup debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

DÜG ilə ədalətli dəyərlə borc alətləri üçün Qrup aşağı kredit riskinin sadələşdirilməsini tətbiq edir. Hər bir hesabat tarixində Qrup lazımsız xərc və ya səy sərf etmədən əldə edilə bilən bütün əsaslı və təsdiqlənən məlumatlardan istifadə edərək borc alətinin aşağı kredit riskinə məruz qalıb-qalmadığını qiymətləndirir. Belə qiymətləndirmə apararkən Qrup borc alətinin daxili kredit reytingini yenidən qiymətləndirir. Bundan əlavə, Qrup müqavilə ödənişləri 30 gündən çox gecikdiriləndə kredit riskində əhəmiyyətli artımın mövcud olduğunu hesab edir.

Müqavilə üzrə qalan məbləğlərin tam şəkildə Qrupun saxladığı hər hansı kredit təminatları nəzərə alındıqdan əvvəl əldə edilə bilməsi ehtimalının zəif olduğuna işarə edən daxili və ya xarici məlumat mövcud olduğu təqdirdə maliyyə aktivini üzrə defoltun baş verdiyi hesab edilə bilər. Maliyyə aktivini müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin bərpa ediləcəyi əsaslı olaraq gözlənilməyəndə silinir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditlər və borc öhdəlikləri və ya effektiv hecinqdə hecinq aləti kimi təyin olunmuş törəmə alətləri kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və kreditlər, borclar və kreditor borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır. Qrupun maliyyə öhdəliklərinə ticarət və digər kreditor borcları, qısamüddətli və uzunmüddətli kreditlər daxildir.

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin ölçülməsi onların aşağıda göstərilən təsnifatından asılıdır:

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri və ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri və ilkin tanınmada Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri daxildir.

Maliyyə öhdəlikləri yaxın zamanda geri alınmaq məqsədilə qəbul edilirsə ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya eyni zamanda 9 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi qaydada hecinq münasibətlərində hecinq aləti kimi təyin olunmayan törəmə maliyyə alətləri daxildir. Ayrılmış əlaqəli törəmə alətlər də effektiv hecinq aləti kimi təyin edilmədiyi hallarda ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

Ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər üzrə gəlir və ya zərərlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

İlkin tanınma tarixində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi tanınmış öhdəliklər ilkin tanınma tarixində və yalnız 9 sayılı MHBS-də nəzərdə tutulan meyar qarşılananda təyin olunur. Qrup hər hansı maliyyə öhdəliyini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan öhdəlik kimi təyin etməmişdir.

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrup üçün daha uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya hesablanmış dəyərlə qiymətləndirilir. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda öhdəliklərin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir. Amortizasiya hesablanmış dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. EFD-nin amortizasiyası mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir. Bu kateqoriya faiz hesablanan kreditlərə və borc öhdəliklərinə tətbiq edilir.

Tanınmanın dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması bu halda dayandırılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi həmin kreditor qarşısında fərqli şərtlərlə başqa öhdəliklə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilərsə, bu cür əvəzedilmə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı xalis əsasda həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Ticarət və sair debitor borcları

Ticarət və sair debitor borcları ilk öncə ədalətli dəyərlə tanınır və sonra effektiv faiz metodundan istifadə etməklə, dəyərsizləşmə ehtiyatını çıxaraq, amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülür. Debitor borcları Qrupun müəyyən şərtlərdən asılı olaraq ödəniş almaq hüququndan ibarətdir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək əmanət və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri "pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri" kateqoriyasından ayrıca göstərilir. Məhdudiyyət qoyulmuş qalıqlar ƏDV depozit qalığında mövcud olan məbləğdən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın məqsədləri üçün pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin tərkibindən çıxarılır.

Kreditor borcları

Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Borc öhdəlikləri

Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Gəmilər, əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktiv istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə digər xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Gəmilər, əsas vəsaitlər

Tamamlanmamış tikinti, əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır. Əgər tanınma meyarı qarşılanırsa, bu dəyərə gəmilərin, əsas vəsaitlərin bir hissəsinin əvəzlənməsi xərcləri və uzunmüddətli tikinti layihələri üçün borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər daxildir. Gəmilərin və əsas vəsaitlərin mühüm hissələrinin müntəzəm olaraq dəyişdirilməsi tələb olunarsa, bu zaman Qrup bu hissələri ayrıca olaraq, onlara xüsusi istifadə müddətləri əsasında amortizasiya hesablayır. Analoji olaraq, əsas yoxlama aparılanda, tanınma meyarı qarşılanırsa, onun dəyəri əsas vəsaitlərin balans dəyərində əvəzəedilmə kimi tanınır. Bütün digər təmir və saxlama xərcləri mənfəət və ya zərərin tərkibində xərclərə silinmiş kimi əks olunur.

Sonrakı tarixdə əmələ gələn, gəmilərin təmiri və əsaslı təmiri üzrə əhəmiyyətli xərclər hər bir aktivin balans dəyərində daxil edilir. Onlar yalnız bu halda ayrıca aktiv kimi tanınmalıdır ki, həmin maddə ilə bağlı gələcək iqtisadi faydaların Qrup üçün faydalı olması ehtimal edilsin və aktivin alış dəyəri etibarlı şəkildə müəyyən edilə bilsin. Adi təmir və texniki xidmət xərcləri çekildiyi dövr ərzində hesabat dövrünün xərcləri kimi tanınır. Gəmilərə onların qiymətləndirilmiş istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır. Aktivlərin qiymətləndirilmiş istifadə müddəti və qalıq dəyərlərinə hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və lazım olarsa gözlənilən gələcək iqtisadi faydalarda baş vermiş dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə düzəlişlər aparılır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Gəmilər, əsas vəsaitlər (davamı)

Yenidən qiymətləndirmə artımı digər ümumi gəlirdə qeydə alınır və kapitalın tərkibində aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatına aid edilir. Lakin həmin aktiv üzrə mənfəət və ya zərərdə əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə defisitini qaytaran artım mənfəət və zərərdə tanınır. Yenidən qiymətləndirmə defisiti, aktivin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatında tanınmış artımı əvəzləşdirdiyi hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Aktivin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında amortizasiya ilə aktivlərin maya dəyəri əsasında amortizasiya arasındakı fərq üçün aparılır. Bundan əlavə, yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış amortizasiya aktivin ümumi balans dəyərindən çıxılır və xalis məbləğ aktivin yenidən qiymətləndirilmiş məbləğində yenidən əks etdirilir. Silinmə zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Amortizasiya

Gəmilər, əsas vəsaitlər üçün düzxətli amortizasiya metoduna əsasən amortizasiya hesablanır. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır.

Qrupun gəmilərinin, əsas vəsaitlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Bina və tikililər	15-30 il
Maşın və avadanlıq	3-25 il
Gəmilər və port qurğuları	3-30 il

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

İcarə müqavilələri

Razılaşmanın icarə olub-olmadığının və ya icarəni daxil edib-etmədiyinin müəyyən edilməsi başlanğıc tarixində razılaşmanın mahiyyətinə əsaslanır: razılaşmanın yerinə yetirilməsinin xüsusi aktivin və ya aktivlərin istifadəsindən asılı olub-olmadığı və ya razılaşmanın aktivdən istifadə etmək hüququnu verib-vermədiyi (bu hüquq birmənalı olaraq müqavilədə nəzərdə tutulmayan hallarda belə) müəyyən edilir.

Qrup icarəçi qismində

İcarə başlandığı tarixdə maliyyə və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnif edilir. İcarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupa keçirən icarələr maliyyə icarələri kimi təsnif edilir.

Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitallaşdırılır. İcarə ödənişləri maliyyə xərcləri və icarə öhdəliyinin azalması arasında ehtiva bölüşdürülür ki, öhdəliyin qalığı üzrə sabit faiz dərəcəsi əldə edilsin. Maliyyə xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinin tərkibində tanınır.

İcarəyə götürülən aktivlər üzrə amortizasiya aktivin faydalı istifadə müddəti boyunca hesablanır. Lakin icarə müddətinin sonunadək mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, aktiv üzrə amortizasiya aktivin proqnozlaşdırılan faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə hesablanır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

İcarə müqavilələri (davamı)

Əməliyyat icarəsi üzrə ödənişlər icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinin tərkibində uçota alınır.

Qrup icarəyə verən qismində

Aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupdan digər tərəfə keçirməyən icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat icarəsi üzrə danışıqlar zamanı çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə olunur və icarə gəliri ilə eyni əsaslarla icarə müddəti boyunca tanınır. Şərti icarə haqları qazanıldığı dövrdə gəlir kimi tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrılıqda əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin maya dəyəri həmin aktivlərin əldə etmə tarixində ədalətli dəyərində bərabərdir. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər bütün yığılmış amortizasiya və bütün yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Cəmiyyətin daxilində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər, kapitallaşdırılmış inkişaf xərcləri istisna olmaqla, kapitallaşdırılmır və əlaqəli məsrəf həmin məsrəfin meydana gəldiyi dövrdə mənfəət və ya zərərin tərkibində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və kompüter proqramları, patentlər, lisenziyalar, müştərilərlə münasibətlər, ticarət adı, su mülkü və tədqiqat və inkişaf layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən hesab edilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə faydalı iqtisadi istifadə müddətləri boyunca bərabər hissələrə bölünməklə amortizasiya hesablanır və qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamət olduqda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Məhdud faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddəti və amortizasiya metoduna ən azı hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcəssüm etdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabatda alınır və uçot ehtimallarında dəyişikliklər hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivin funksiyasına uyğun xərc kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivin uçotdan silinməsindən irəli gələn gəlir və ya zərərlər xaric etmədən əldə edilən xalis mədaxil ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinəndə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Mümkün xalis satış dəyəri, hesablanmış tamamlama və satış məsrəfləri çıxılmaqla, hesablanmış adi fəaliyyət zamanı satış qiymətidir.

Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərində birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal fəaliyyət həcmində əsasən) daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Dövlətə ayırmalar

Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlət ayırmaları

Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, digər dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Hökumətin digər müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi köçürülən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır (Dövlət digər müəssisələrdəki payını köçürdüyü halda – müvafiq müəssisənin ədalətli dəyərində köçürülmüş pay).

Əlavə Dəyər Vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu

ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, satış üzrə ƏDV məbləğidir. Satış ilə bağlı ƏDV vergi orqanlarına iki halda ödənilməli məbləğ kimi tanına bilər: *a.* ödəniş edildiyi tarixdə, *əgər*, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gün sonraya qədər edilirsə *b.* müştərilərə satışın tanınması zamanı, *əgər*, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gündən sonra edilirsə. Hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş satışlar üzrə ƏDV həmçinin ƏDV üzrə kreditor borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinənə qədər saxlanılır.

Əvəzləşdirilən ƏDV

Əvəzləşdirilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Əvəzləşdirilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Gəlirlərin tanınması

Qrupun gəlirləri əsasən dəniz xidmətlərinin göstərilməsi (əsasən taym-çarterlər) və yük və sərnişinlərin daşınmasından (əsasən reys çarterləri) əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər və ya mallar üzrə nəzarət müştəriyə keçəndə Qrupun həmin xidmətlər və ya mallar üçün almağı gözlədiyi ödənişin məbləği ilə tanınır. Qrup, gəlirlərə dair razılaşmada əsas tərəf kimi çıxış etdiyi qənaətinə gəlmişdir, çünki adətən o, malları və ya xidmətləri müştəriyə ötürdükdən əvvəl, onlara nəzarət edir.

Reys çarterlərindən gəlirlər

Reys çarterlərindən gəlirlər gəminin sifarişçisinin bir ton yük üçün razılaşdırılmış fraxt dərəcəsi ilə ödənişi müqabilində bir və ya bir neçə yerdə yükü vurub bir və ya bir neçə yerdə yükü boşaltmaqla spot bazarında və fraxt müqaviləsi üzrə yükün daşınmasından əldə edilir. Fraxt müqavilələrində gəmidə yükün vurulması və boşaldılması üçün mövcud olan vaxt həcminə dair şərtlər nəzərdə tutulur. Qrup, bu şərtlər pozularsa, demerec formasında əlavə vaxta görə kompensasiya alır. Demerec, onun ödənilməsi mümkün olduğu andan reysin qalan müddəti üzrə tanınan dəyişkən məbləğdir. Gəlirlərin tanınması metodunu tətbiq etməklə rəhbərlik hesab edir ki, reys çarteri üçün icra öhdəliyinin yerinə yetirilməsi gəmi yükləmə portuna çatanda başlayır və yük boşaltma portunda yük boşaldıldıqda başa çatır (yükləmədən boşaldılmaya qədər - bu zaman müştəri ilə müqavilənin qüvvəsi tamamlanır). Qrup icra öhdəliyinin yerinə yetirilməsini ölçmək üçün nəticələr metodundan istifadə edir, yəni reys üzrə gəlirlər yükləmədən yükboşaltmanın tamamlanması gözlənilən tarixədək keçən vaxt əsasında proporsional qaydada tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Gəlirlərin tanınması (davamı)

Taym-çarterdən gəlirlər

Taym-çarterdən gəlirlər gəminin sifarişçisi tərəfindən gəminin və gəmi heyətinin xidmətlərindən razılaşdırılmış müddət ərzində istifadə edilməsindən əldə edilir. Müddətli fraxt müqavilələrinin xidmət müqavilələri kimi uçota alınması davam etdirilir. Gəminin sifarişçiləri Qrupun təklif etdiyi faydaları eyni zamanda aldığı və istifadə etdiyinə görə icra öhdəliyi dövr ərzində yerinə yetirilir.

Digər gəlirlər

Əsas fəaliyyət növləri olmayan əməliyyatlardan digər gəlirlərə adətən bir fərqli icra öhdəliyi daxil olur, bu da müştəri Qrupun fəaliyyətindən faydaları eyni zamanda aldığı və istifadə etdiyinə görə nəticələr metodu əsasında dövr ərzində yerinə yetirilir. Bununla bərabər Qrupun əsas fəaliyyəti ilə bağlı olmayan mal və xidmətlərin satışları ilə əlaqədar müqavilələrdən digər gəlirlər də əldə edilir. Bunlar konkret vaxtda yerinə yetirilir.

Müqavilə aktivləri

Müqavilə aktivi müştəriyə çatdırılan mallar və ya xidmətlər müqabilində ödənişin alınması hüququdur. Qrup malları və xidmətləri müştərinin ödəniş etməsindən və ya ödəniş müddətinin çatmasından əvvəl çatdırarsa, müqavilə aktivi şərti olaraq əldə edilmiş ödəniş üçün tanınır.

Müqavilə öhdəlikləri

Müqavilə öhdəliyi Qrupun müştəridən ödəniş aldığı (və ya ödəniş almalı olduğu) mal və xidmətlərin müştəriyə çatdırılması öhdəliyidir. Müştəri ödənişi Qrupun mal və xidmətləri müştəriyə çatdırdıqdan əvvəl etdikdə, müqavilə öhdəliyi ödəniş ediləndə və ya edilməli olanda (həminin daha öncə baş verməsindən asılı olaraq) tanınır. Müqavilə öhdəlikləri Qrup müqavilə üzrə öhdəliyini yerinə yetirdikdə gəlirlər kimi tanınır.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin əldə edilməsi, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı "Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar" adlı MUBS-ə uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

Mənfəət vergisi

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əslində qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisi olmayan digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, maaşlar, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, ödənişli illik məzuniyyət və bülletenlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Xərclər

Xərclər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda funksiyalarına görə əks etdirilir. Xərclərin xarakterinə uyğun kateqoriyaya ayrılması Qrupun idarələri və törəmə müəssisələrinin əməliyyat funksiyasına əsaslanır.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri

Qrupun 2 sayılı qeyddə təsvir olunan mühasibat uçotu prinsipləri tətbiq edilərkən rəhbərlik aktiv və öhdəliklərin digər mənbələrdən əldə edilə bilən balans dəyərlərinə dair mühakimələr, qiymətləndirmələr və fərziyyələri istifadə etməlidir. Qiymətləndirmələr və əlaqəli fərziyyələr ötən dövrlərdə toplanmış təcrübəyə, eləcə də münasib hesab olunan digər amillərə əsaslanır. Faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Qiymətləndirmələr və onların əsasında dayanan fərziyyələr daim təhlil edilir. Uçot qiymətləndirmələrinə düzəlişlər yalnız müəyyən dövrə aiddirsə, həmin dövrdə tanınır, müəyyən dövrə və gələcək dövrlərə aiddirsə, həm cari, həm də gələcək dövrlərdə tanınır.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsi ilə bağlı əhəmiyyətli risk yaradan, gələcək dövrlərə aid əsas fərziyyələr, eləcə də hesabat dövrünün sonuna qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri aşağıda təqdim edilir.

Ticarət debitor borcları üzrə gözlənilən kredit zərərləri və müqavilə aktivləri üzrə ehtiyat

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytingi, akkreditiv və ya digər kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qarışmasına görə keçmiş günlərin sayına əsaslanır.

Ehtiyat matrisi ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilə bilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup, keçmiş dövrlərdə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəni proqnoz məlumatlarına uyğunlaşdırmaq üçün matrisi dəqiqləşdirəcək. Məsələn, proqnoz maliyyə şəraitlərinin (məsələn ümumi yerli məhsul) növbəti ildə pisləşməsi, nəticədə sektordan defolt saylarının artması gözlənilirdiyi halda keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir. Hər bir hesabat tarixində keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir və proqnoz qiymətləndirmələrində dəyişikliklər təhlil edilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraitləri və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və proqnoz iqtisadi şəraitlərə həssasdır. Həmçinin, Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərinin gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər. Qrupun ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üzrə GKS haqqında məlumat 23 sayılı Qeyddə təqdim olunur.

Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi, öhdəlik metodundan istifadə etməklə, hesabat tarixində aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün göstərilmiş qalıq dəyərləri arasında mövcud olan bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu qiyməühum mühasəri və mühakimələri (davamı)

Təxirə salınmış vergi (davamı)

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır:

- ▶ təxirə salınmış vergi öhdəliyi şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvil və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlidiyi, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar;
- ▶ müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtının nəzarət altında saxlanıla bilən və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə qaytarılması ehtimalı olmayan hallar istisna olmaqla, törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə əlaqədar vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri aşağıdakılar istisna olmaqla bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəliklərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulmalı mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü baxımından, çıxılmalı müvəqqəti fərqlər, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəlikləri üçün tanınır:

- ▶ çıxılan müvəqqəti fərqə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlidiyi, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar; və
- ▶ törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə bağlı vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərlə əlaqədar, təxirə salınmış vergi aktivləri yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin qaytarılması və müvəqqəti fərqləri qarşılaya biləcək vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü həddində tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin dəyəri hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış vergi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsini qarşılamaq üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğu ehtimalı olmadığı halda azaldılır. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir və gələcək vergiyə cəlb olunacaq gəlirlər təxirə salınmış vergi aktivinin bərpa olunmasına imkan verdiyi dərəcədə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunları) əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, cari vergi aktivlərini cari vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmək üçün qanuni hüquq mövcud olanda və təxirə salınmış vergilər eyni vergiyə cəlb olunan müəssisəyə aid olanda əvəzləşdirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Ehtiyatlar

Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Qrup ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin, məsələn, sığorta müqaviləsi əsasında, əvəzinin ödənilməsinə gözləyirsə, bu ödəniş yalnız baş tutacağı zahirən yəqin olduqda ayrıca aktiv kimi uçota alınır. Ehtiyata aid olan xərclər mənfəət və ya zərərdə hər hansı əvəzin ödənilməsinə çıxmaqla təqdim olunur.

Pulun vaxt dəyərinin təsiri önəmlidirsə, ehtiyatlar münasib olduqda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən cari vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etməklə diskont edilir. Diskont istifadə ediləndə, vaxt keçməsinə görə ehtiyatın artması maliyyə xərci kimi tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu qiyməühum mühasəri və mühakimələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Bərpa edilə bilinməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər və məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər. Qudvil və digər qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və digər vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edir və onların cari dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsini seçir.

Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyərin və istifadə dəyərinin daha yüksək olan məbləğinə bərabərdir. Qrupun fəaliyyətinin xarakterini nəzərə alaraq, potensial alıcılarla danışıqlar aparılmayana qədər aktivin ədalətli dəyəri haqqında məlumat əldə etmək adətən çətindir. Müvafiq olaraq, Qrup dəyərsizləşmə üzrə xərclərin müəyyən edilməsində istifadə edilən bərpa dəyərini qiymətləndirmək üçün istifadə dəyərini hesablayır. Qrup adətən istifadə dəyərini rəhbərliyin təsdiq etdiyi maliyyə büdcəsindəki diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə edərək müəyyən edir.

Hesablamada istifadə edilən qiymətləndirilmiş orta kapitalın dəyəri rəhbərliyin qiymətləndirməsindən 1% yuxarı olsaydı, gəmilər, əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri tanınmazdı.

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti

Rəhbərlik gəmiləri, əsas vəsaitləri və qeyri-maddi aktivlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri balansdan silir. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

İstifadə olunmamış məzuniyyət ilə bağlı ehtiyat

Qrupun uçot siyasətinə əsasən bir neçə illik istifadə olunmamış məzuniyyət balansını məzuniyyət işçi tərəfindən istifadə edildiyi və ya gələcək ödənişlərin müddəti ilə bağlı hesablamanın aparılması üçün hər hansı əsaslı baza olmadığı zaman azalda bilər.

4. Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər

1 yanvar 2018-ci ildən qüvvəyə minən yeni standartların qəbul edilməsi istisna olmaqla, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı qəbul edilmiş mühasibat uçotu prinsipləri 31 dekabr 2017-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı istifadə edilən prinsiplərə uyğundur. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri vaxtından erkən tətbiq etməmişdir.

15 sayılı MHBS “Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər”

15 sayılı MHBS 11 sayılı “Tikinti müqavilələri” adlı MUBS, 18 sayılı “Gəlirlər” adlı MUBS və əlaqəli şərhləri əvəz edir və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn bütün gəlirlərə tətbiq edilir. 15 sayılı MHBS müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modeli tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

Standart müəssisələrdən müştərilərlə müqavilələrə modelin hər bir mərhələsini tətbiq edərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri nəzərə almaqla mühakimə işlətməyi tələb edir. Bundan əlavə standart müqavilənin əldə edilməsi ilə bağlı artan xərclərin və müqavilənin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan xərclərin uçot qaydasını müəyyən edir.

Qrup 15 sayılı MHBS-ni qəbul etmənin düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodundan istifadə etməklə (yəni, 15 sayılı MHBS-nin ilkin qəbul edilməsinin məcmu təsirini 1 yanvar 2018-ci il tarixinə kapitalın açılış balansına düzəliş kimi tanımaqla) qəbul etmişdir və buna görə də müqayisəli məlumat yenidən hesablanmış və 18 sayılı MUBS və 11 sayılı MUBS əsasında tətbiq edilməyə davam edir. 15 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Qrupun əməliyyat, investisiya və maliyyələşdirmə pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir göstərməmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə 15 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi nəticəsində 31 dekabr 2018-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatındakı hər bir sətir elementinə təsir göstərilirdiyi məbləğ təqdim edilir. Birinci sütunda 15 sayılı MHBS əsasında hazırlanmış məbləğlər, ikinci sütunda isə 15 sayılı MHBS qəbul edilməsəydi mövcud olacaq məbləğlər göstərilir:

31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat:

İstinad	Məbləğlərin hazırlandığı əsas		Artma/ (azalma)
	15 sayılı MHBS	Əvvəlki MHBS	
Cəmi aktivlər	1,196,042	1,196,042	–
Cəmi kapital	990,988	990,988	–
Ticarət və digər kreditor borcları	(a) 79,117	96,152	(17,035)
Müqavilə öhdəlikləri	(a) 17,035	–	17,035
Qalan cari öhdəliklər	39,418	39,418	–
Cəmi cari öhdəliklər	135,570	135,570	–
Cəmi öhdəliklər	205,054	205,054	–
Cəmi kapital və öhdəliklər	1,196,042	1,196,042	–

(a) Qrup xidmətlərin göstərilməsinə görə müştərilərdən avanslar alır. Avans şəklində alınmış məbləğlər 15 sayılı MHBS əsasında ayrıca, müqavilə öhdəlikləri kimi tanınmalıdır.

9 sayılı MHBS “Maliyyə alətləri”

9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı illik dövrlər üçün 39 sayılı “Maliyyə alətləri: Tanınma və qiymətləndirmə” adlı MHBS-ni əvəz edir. Qrup 2017-ci il üzrə 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə daxil olan maliyyə alətləri üçün müqayisəli məlumatı yenidən təqdim etməmişdir. Buna görə 2017-ci il üzrə müqayisəli məlumatlar 39 sayılı MUBS əsasında təqdim edilir və 2018-ci il üzrə təqdim edilən məlumatlarla müqayisə edilmir. 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən əmələ gələn fərqlər birbaşa 1 yanvar 2018-ci il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə tanınmışdır və aşağıda açıqlanır.

	Bölüşdürülməmiş mənfəət
Əvvəlki MHBS əsasında bölüşdürülməmiş mənfəətin yekun qalığı	
(31 dekabr 2017-ci il)	467,489
Bölüşdürülməmiş mənfəətə 9 sayılı MHBS əsasında GKZ ehtiyatının tanınmasının təsiri	(6,267)
Yuxarıdakı təshihin bölüşdürülməmiş mənfəətə təxirə salınmış vergi təsiri	1,253
9 sayılı MHBS əsasında yenidən hesablanmış ilkin qalıq (1 yanvar 2018-ci il)	462,475

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

1 yanvar 2018-ci il tarixində 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	39 sayılı MUBS əsasında ölçmə 31 dekabr 2017-ci il	Keçid düzəlişi (GKZ)	9 sayılı MHBS əsasında ölçmə 1 yanvar 2018-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	155,923	(6,267)	149,656
Cəmi	155,923	(6,267)	149,656

Yuxarıdakı cədvəldə göstəriləndiyi kimi, 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Qrupun maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin uçot qaydasını tamamilə dəyişmişdir, belə ki, 39 sayılı MUBS-un çəkilmiş zərərlər əsasında yanaşması proqnoz gözlənilən kredit zərəri yanaşması (GKZ) ilə əvəz edilmişdir. 9 sayılı MHBS-nin tələblərinə əsasən Qrup amortizasiya olunmuş dəyərlə saxlanılan bütün maliyyə aktivləri (o cümlədən müqavilə aktivləri) üzrə GKZ-lər üçün ehtiyatı tanınmalıdır. 9 sayılı MHBS qəbul edildikdən sonra, Qrup ticarət və digər debitor borcları üzrə 6,267 AZN məbləğində əlavə dəyərsizləşmə tanımış, bu da 1 yanvar 2018-ci il tarixində Bölüşdürülməmiş mənfəətin azalması ilə nəticələnmişdir.

Qrupun maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və ölçülməsində heç bir dəyişiklik yoxdur.

Bir neçə digər düzəliş və şərhlər 2018-ci ildə ilk dəfə tətbiq edilir, lakin Qrupun maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart, şərh və ya düzəlişləri erkən tətbiq etməmişdir.

5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tarixinə buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə (tətbiq edildikdə) olanları qəbul etmək niyyətindədir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri-həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" 27 sayılı Standartını əvəz edir. 16 sayılı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə götürənlərdən bütün icarələri 17 sayılı MUBS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabatı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standarta icarəyə götürənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "əzdəyərli" aktivlərin icarəsi (məsələn şəxsi kompüterlər) və qısamüddətli lizinqlər (məsələn, icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə götürən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yeni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktiv istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktiv (yeni istifadə hüququ aktivini) tanıyır. İcarəyə götürənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xərcini və istifadə hüququ aktivini üzrə köhnəlmə xərcini ayrıca tanımalıdırlar.

Bundan əlavə icarəyə götürənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar. İcarəyə götürən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanması istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

16 sayılı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarəyə verənlər bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcəkdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

16 sayılı MHBS “İcarələr” (davamı)

1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən 16 sayılı MHBS həmçinin icarəyə götürənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

Qrup 16 sayılı MHBS-i 1 yanvar 2019-cu il tarixində düzəliş edilmiş retrospektiv yanaşmadan istifadə edərək qəbul etməyi planlaşdırır və müqavilənin ilkin tətbiq tarixində icarə olub-olmaması və ya icarəni daxil edib-etməməsini yenidən qiymətləndirməmək üçün praktiki vasitədən istifadə etməyi seçəcək. Bundan əlavə, Qrup icarə müddəti ilkin tətbiq tarixindən sonra 12 ay ərzində tamamlanan icarə müqavilələri və müvafiq aktiv aşağı dəyərli olan icarə müqavilələri üçün standartda tətbiq edilə bilən azad etmələri istifadə etməyi seçə bilər. Qrupun aşağı dəyərli hesab edilən bir neçə icarəsi vardır.

Qrup 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin ilkin qiymətləndirməsini aparmaqdadır. Qrup gözləyir ki, 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi ilə onun əməliyyat mənfəəti təkmilləşəcək, faiz xərci isə artacaqdır. Bu, 17 sayılı MUBS əsasında əməliyyat lizinqləri kimi təsnifləşdirilən icarədən xərclərin uçotunun dəyişməsi ilə bağlıdır.

23 sayılı MHBŞK şərh “Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik”

Bu Şərh, mənfəət vergisinin uçotu 12 sayılı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi uçotu ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir.

Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- ▶ Müəssisə qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrıca nəzərə alırmı;
- ▶ Vergi rejiminin vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- ▶ Müəssisənin vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərərinə), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- ▶ Müəssisənin fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərdən keçirir.

Müəssisə, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirilməli olub-olmadığını müəyyənləşdirməlidir. Qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha çox xəbər verən yanaşma tətbiq edilməlidir. Bu şərh 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir, lakin müəyyən keçid azad etmələri mümkündür. Qrup maliyyə hesabatlarına təsir göstəriləcəyini ehtimal etmir.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər “Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan avans ödənişinin növü”

9 sayılı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti “yalnız əsas məbləğ və faizin ödənilməsi” (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq, maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur. Düzəlişlər retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəlişlər Qrupun maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "İnvestor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzelisler gösterir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Biznes təşkil etməyən aktivin satışı və ya yatırılmasından irəli gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. MUBSK bu dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin müəssisə düzəlişləri erkən tətbiq edərsə, onları gələcək dövrlərə də tətbiq etməlidir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr (2017-ci ilin dekabr ayında buraxılmışdır)

Təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı MHBS "Müəssisələrin birləşməsi"

Düzəlişlər izah edir ki, bir müəssisə birgə əməliyyat olan digər müəssisə üzərində nəzarət əldə etdikdə, birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərində əvvəl saxladığı payların ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mərhələlərlə əldə edilmiş birləşməyə aid olan tələblər tətbiq edilməlidir. Bunu etməklə, alıcı birgə əməliyyatda bütün əvvəlki paylarını yenidən ölçür.

Müəssisə bu dəyişiklikləri satınalma tarixi 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup onun maliyyə hesabatlarına təsirin göstərilməsini gözləmir.

11 sayılı MHBS "Birgə əməliyyatlar"

Birgə əməliyyatda iştirak edən, lakin üzərində nəzarəti həyata keçirməyən bir tərəf, birgə əməliyyatın fəaliyyəti 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi müəssisə təşkil edən birgə əməliyyatda birgə nəzarət əldə edə bilər. Düzelisler izah edir ki, həmin birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar yenidən ölçülür.

Müəssisə həmin düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən tarixdə birgə nəzarət əldə etdiyi əməliyyatlara tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Hal-hazırda, bu düzəlişlər Qrupa tətbiq edilmir, lakin gələcək əməliyyatlara tətbiq edilə bilər.

12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalarla deyil, paylara bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrlə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər ümumi gəlirdə və ya kapitalda tanıyır.

Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir. Qrup onun maliyyə hesabatlarına təsirin göstərilməsini gözləmir.

23 sayılı MUBS "Borc öhdəlikləri üzrə xərclər"

Düzəlişlər, aktivin nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazırlanması üçün zəruri olan bütün tədbirlər əhəmiyyətli dərəcədə tamamlandığı halda, müvafiq aktivin hazırlanması üçün alınmış hər hansı borcların ümumi borcların bir hissəsi kimi uçota alındığını izah edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr (2017-ci ilin dekabr ayında buraxılmışdır) (davamı)

Müəssisə, həmin düzəlişləri müəssisənin bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya sonra çəkilmiş borc öhdəlikləri üzrə xərclərə tətbiq edir. Müəssisə bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrupun cari təcrübəsi bu düzəlişlərə uyğundur, bu səbəbdən Qrup onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləmir.

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
AZN ilə bank qalıqları	3,759	4,374
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	5,728	2,401
Avro ilə bank qalıqları	497	243
Türk lirəsi ilə bank qalıqları	3	14
Kassada olan pul vəsaitləri	8	–
ƏDV depozit hesabı, AZN	302	65
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	10,297	7,097

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu yeni vergi qanunvericiliyinə uyğun olmaq üçün Qrup ƏDV üzrə depozit hesabını açmışdır. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

7. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	189,777	159,534
Çıxılsın: dəyərsizləşmə zərəri üzrə ehtiyat	(10,977)	(3,611)
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	178,800	155,923

Ticarət debitor borclarının dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

31 dekabr 2017-ci il	(3,611)
9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri	(6,267)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə düzəliş	(9,878)
İl üzrə xərc	(1,099)
31 dekabr 2018-ci il	(10,977)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Vergilər üzrə debitor borcları

Vergilər üzrə debitor borcları gələcək vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmə vasitəsilə və ya vergi orqanları tərəfindən birbaşa ödənilmiş pul vəsaitləri kimi bərpa olunur.

Vergilər üzrə debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər	16,732	8,210
Əvəzləşdirilən ƏDV	5,303	7,089
Cəmi vergilər üzrə debitor borcları	22,035	15,299

Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər vergilər üzrə edilmiş avans ödənişləri ilə əlaqədardır. Əvəzləşdirilən ƏDV əsasən ilin sonuna ödənilməmiş və beləliklə də vergi haqqında bəyannamələrdə əvəzləşdirilməmiş alışlara və satıcının əlaqəli xidmətləri gördükdən sonra əvəzləşdirilə bilən tikinti işləri üzrə avans ödənişlərinə aid ƏDV üzrə debitor borcu məbləğindən ibarətdir.

9. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Ticarət və xidmətlər üçün qısamüddətli avans ödənişləri	11,406	9,443
Gəmilərin alınması üçün uzunmüddətli avans ödənişləri	120,295	94,050
Cəmi avans ödənişləri	131,701	103,493

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə avans ödənişləri əsas etibarlı ilə təchizatçılara gəmilərin tikintisi, xammal, ehtiyat hissələri və materiallar, avadanlıq, eləcə də gəmilərin təmiri və xidmət göstərilməsi üçün edilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

10. Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Xammal və ehtiyat hissələri	75,012	70,313
Yanacaq	4,937	4,420
Digər	2,665	216
Cəmi mal-material ehtiyatları	82,614	74,949

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Ticarət və digər kreditör borcları

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə ticarət və digər kreditör borcları təchizatçılara gəmilər üçün xammal, ehtiyat hissələri və avadanlıqların alınması və təmiri və texniki xidməti üçün ödəniləcək məbləğlərdən ibarətdir.

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Ticarət kreditör borcları	70,444	49,687
Cəmi maliyyə kreditör borcları	70,444	49,687
Müştərilərdən alınmış avanslar	–	1,858
İşçilər qarşısında öhdəliklər	8,673	8,949
Cəmi ticarət və digər kreditör borcları	79,117	60,494

50,123 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 36,167 AZN) məbləğində maliyyə kreditör borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarlı ilə ABŞ dolları və avro ilə) ifadə edilmişdir.

12. Kreditlər

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Qrupun qısamüddətli kreditləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2018-ci ildə qalıq	31 dekabr 2017-ci ildə qalıq
AZN ilə qısamüddətli vəsaitlər	10%/12%	mart 2019 / iyun 2019	9,000	–
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi			16,322	4,864
Cəmi qısamüddətli kreditlər və uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi			25,322	4,864

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Qrupun uzunmüddətli kreditləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2018-ci ildə qalıq		31 dekabr 2017-ci ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi	Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
42 milyon Azərbaycan manatı	3.65%	avqust 2024	21,174	4,864	25,408	4,864
2 milyon ABŞ dolları	4.9%	oktyabr 2020	2,125	425	–	–
10 milyon ABŞ dolları	4.9%	dekabr 2020	16,449	–	–	–
13 milyon ABŞ dolları	4.9%	iyun 2020	11,033	11,033	–	–
Cəmi uzunmüddətli kreditləri			50,781	16,322	25,408	4,864

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Gəmilər, əsas vəsaitlər

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri, mebel və alətlər	Tamamlanmamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2017-ci il	97,129	21,295	1,069,948	21,216	34,055	1,243,643
Əlavələr	186	3,064	54,797	1,919	95,771	155,737
Silinmələr	(69)	(151)	(24,402)	(287)	–	(24,909)
Köçürmələr	9,512	2,169	39,702	20	(51,403)	–
31 dekabr 2017-ci il	106,758	26,377	1,140,045	22,868	78,423	1,374,471
Əlavələr	256	4,408	15,889	2,084	134,958	157,595
Silinmələr	(138)	(456)	–	(441)	–	(1,035)
Köçürmələr	1,080	–	65,634	70	(66,784)	–
31 dekabr 2018-ci il	107,956	30,329	1,221,568	24,581	146,597	1,531,031
Köhnəlmə						
1 yanvar 2017-ci il	(13,603)	(13,166)	(606,372)	(14,348)	(6,991)	(654,480)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(4,243)	(2,073)	(65,760)	(2,141)	–	(74,217)
Silinmələr	11	136	23,662	263	–	24,072
31 dekabr 2017-ci il	(17,835)	(15,103)	(648,470)	(16,226)	(6,991)	(704,625)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(4,551)	(2,530)	(51,307)	(2,345)	–	(60,733)
Silinmələr	19	456	–	360	–	835
31 dekabr 2018-ci il	(22,367)	(17,177)	(699,777)	(18,211)	(6,991)	(764,523)
Xalis qalıq dəyəri						
1 yanvar 2017-ci il	83,526	8,129	463,576	6,868	27,064	589,163
31 dekabr 2017-ci il	88,923	11,274	491,575	6,642	71,432	669,846
31 dekabr 2018-ci il	85,589	13,152	521,791	6,370	139,606	766,508

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Ehtiyatlar

	Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər	Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər	İstifadə edilməmiş məzuniyyətlər	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	(7,823)	(3,343)	(7,599)	(18,765)
İstifadə	–	925	22,050	22,975
Silinmələr	7,823	–	–	7,823
Əlavə	–	(925)	(21,685)	(22,610)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	–	(3,343)	(7,234)	(10,577)
İstifadə	–	1,483	22,840	24,323
Silinmələr	–	–	–	–
Əlavə	–	(3,557)	(24,374)	(27,931)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	–	(5,417)	(8,768)	(14,185)
31 dekabr 2017-ci il	–	(3,343)	(7,234)	(10,577)
Cari	–	(734)	(7,234)	(7,968)
Uzunmüddətli	–	(2,609)	–	(2,609)
31 dekabr 2018-ci il	–	(5,417)	(8,768)	(14,185)
Cari	–	(862)	(8,768)	(9,630)
Uzunmüddətli	–	(4,555)	–	(4,555)

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər

Qrupun iş zamanı sağlamlığına zərər dəymiş işçilərə kompensasiya ödəmək, eləcə də iş zamanı vəfat etmiş işçilərin ailələrinə kompensasiya ödəmək öhdəliyi var. Qrup 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə, müvafiq olaraq, 8.93% və 8.15% diskont dərəcələrini istifadə etməklə işçilərə bədbəxt hadisələr üzrə ödənişlərin cari dəyərini hesablamışdır. Zərər çəkmiş işçilərə ömürlük ödənişlərin hesablanması məqsədilə Qrup kişilər və qadınlar üçün orta ömür müddətlərini, müvafiq olaraq, 73 və 78 yaş hesab etmişdir.

15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

Səhm kapitalı

Qrupa hər birinin öz səhm kapitalı olan on dörd ayrıca hüquqi şirkət daxildir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində Cəmiyyət nominal dəyəri 1 Azərbaycan Manatı ilə 440,050,998 sayda səhmin buraxılmasını təsdiqləmiş və Qrupun yeganə və yekun səhmdarı olan Dövlətə buraxmışdır.

Əlavə ödənilmiş kapital

2018-ci ildə Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalında olan 20,000 AZN (2017-ci il: 16,000 AZN) məbləğində artım pul vəsaiti formasında köçürülmüşdür.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi

Qrupun təklif etdiyi əsas xidmətlər yük və sərnişin daşımaları, dəniz nəqliyyat və logistika xidmətləridir. Biznes seqmentləri üzrə əmələ gələn gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2018	2017
Dəniz nəqliyyatı xidməti		249,291	284,878
Yük və sərnişin daşımaları		170,779	179,597
Logistika xidmətləri		23,317	1,127
Digər gəlirlər		8,784	8,703
Cəmi gəlirlər		452,171	474,305
Müştərilərlə müqavilələrdən digər əməliyyat gəlirləri	21	32,328	
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər		484,499	

17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərində başa çatan illər üzrə satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati xərclər və digər əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2018	2017
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	140,635	124,429
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin köhnəlmə xərci	60,733	74,217
İstifadə edilən xammal və materiallar	55,922	47,972
Təmir və texniki xidmət xərcləri	24,977	27,305
Port haqları	22,632	20,582
Logistika xərcləri	21,750	974
Yemək xərcləri	13,689	12,862
Üzücü heyətin üzvlərinin sutkalıq yol xərcləri	10,483	9,491
Əvəzi ödənilən xərclər	8,497	10,090
İcarə xərcləri	5,027	4,149
Mənfəət vergisi istisna olmaqla digər vergilər	4,599	9,557
Dənizçilərin mənzillə təmin olunması xərcləri	4,466	-
Sığorta xərcləri	4,101	3,566
Kommunal xərclər	3,999	3,823
Agentlik və broker xidmətləri üçün xərclər	3,781	1,745
Sponsorluq xərcləri	3,407	1,312
Gəmilərin qeydiyyatı xərcləri	3,092	2,674
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	1,099	3,611
Ezamiyyə xərcləri	895	1,078
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	442	275
Silinmiş debitor borcları	285	1,574
Digər	12,438	13,143
Cəmi satışların maya dəyəri, sosial, ümumi, inzibati və digər əməliyyat xərcləri	406,949	374,429

2018-ci ildə sosial xərclərin tərkibinə əsasən Qrupun sosial korporativ məsuliyyəti çərçivəsində həyata keçirdiyi layihələr üzrə xərclər, o cümlədən, Sovet dövründən mənzil növbəsində qeydiyyatata alınmış dənizçilərin mənzillə təmin edilməsi məqsədilə yaşayış binasının inşasına və ölkədə idmana artan qayğının nəticəsi olaraq bir sıra idman qurumlarına sponsorluq dəstəyinə çəkilmiş xərclər daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər

Qrupun baş rəhbərliyinə Cəmiyyətin sədri və beş müavini daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq Qrup tərəfindən əmək haqqı və mükafatlarla təmin edilir. 2018-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 464 AZN (2017-ci il: 333 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Qrupun əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqları aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2018-ci il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2017-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	181,172	141,137
Ümitsiz borclar üzrə ehtiyatlar	(7,291)	(2,008)
Avans ödənişləri	7,466	3,657
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	6,818	5,077
Uzunmüddətli kreditlər	(50,781)	(25,408)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	(16,322)	(4,864)
Qısamüddətli kreditlər	(9,000)	–
Ticarət və digər kreditor borcları	(9,485)	(2,337)
Ödəniləcək vergilər	(4,466)	(1,284)

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2018-ci il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2017-ci il
Yük və sərnişin daşınması xidmətləri	61,632	57,119
Dəniz nəqliyyatı xidmətləri	228,398	201,574
Digər əməliyyat gəliri	13,686	20,339
Əmlak vergisi	(4,827)	(4,684)
Digər vergilər	(4,569)	(1,517)
Əvəzsiz köçürülmüş əsas vəsaitlər üzrə xalis ƏDV	(2)	(2,408)
Vergi cərimələri və tələblər	(30)	(800)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(1,909)	(3,378)
Kommunal xərclər	(2,761)	(2,919)
Silinmiş ümitsiz borclar	–	(1,430)
Port xərcləri	(4,904)	(2,761)
Bank xərcləri	(815)	(730)
Maliyyə xərci	(1,824)	(1,404)
Digər xərclər	(1,621)	(3,395)

İlin sonuna ödənilməmiş qalıqlar təminatsızdır və hesablaşmalar pul vəsaiti şəklində aparılır. Əlaqəli tərəflər üzrə debitor və kreditor borcları üçün zəmanətlər olmamışdır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Vergilər üzrə kreditor borcları

Vergilər üzrə kreditor borcları aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Cari mənfəət vergisi üzrə kreditor borcları	(844)	–
Sosial sığorta ödənişləri	(2,782)	(493)
Digər	(840)	(791)
Cəmi vergilər üzrə kreditor borcları	(4,466)	(1,284)

20. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Cari mənfəət vergisi xərci	(10,683)	(21,456)
Təxirə salınmış vergi xərci	(12,524)	(16,534)
31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərci	(23,207)	(38,000)

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2018	2017
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	75,669	138,131
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	(15,134)	(27,626)
Gəlirdən çıxılmayan xərclərin vergi effekti	(5,666)	(9,014)
Tanınmamış müvəqqəti fərqlər	(1,146)	–
Digər	(1,261)	(1,360)
31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərci	(23,207)	(38,000)

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsas etibarilə sosial və işçilərlə bağlı xərclərdən, eləcə də gəlirlər yaratmayan aktivlər üzrə amortizasiya xərclərindən ibarətdir.

MHBS və qüvvədə olan yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyəri və onların vergi əsasları arasındakı müvəqqəti fərqlərə səbəb olmuşdur. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2017-ci il	9 saylı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2018-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri				
Gəmilər, əsas vəsaitlər	4	–	(4)	–
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	775	–	(775)	–
Mal-material ehtiyatları	8	–	(8)	–
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	319	–	(319)	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	1,106	–	(1,106)	–

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Mənfəət vergisi (davamı)

	31 dekabr 2017-ci il	9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2018-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri				
Gəmilər, əsas vəsaitlər	(7,964)	–	(12,695)	(20,659)
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	2,115	–	803	2,918
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	1,482	1,253	285	3,020
Mal-material ehtiyatları	338	–	(194)	144
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	45	–	384	429
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(3,984)	1,253	(11,417)	(14,148)

	31 dekabr 2016-cı il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2017-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	10,384	(10,380)	4
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	3,753	(3,753)	–
Ticarət və digər debitor borcları	1,354	(579)	775
Mal-material ehtiyatları	441	(433)	8
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	370	(51)	319
Təxirə salınmış vergi aktivləri	16,302	(15,196)	1,106

	31 dekabr 2016-cı il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2017-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	(2,126)	(5,838)	(7,964)
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	–	2,115	2,115
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	(108)	1,590	1,482
Mal-material ehtiyatları	–	338	338
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	(402)	447	45
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(2,636)	(1,348)	(3,984)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Digər əməliyyat gəlirləri

Digər əməliyyat gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Digər malların və göstərilmiş xidmətlərin satılmasından gəlir	12,215	12,317
Alyans razılaşmasından gəlir	10,484	11,124
Digər	9,629	11,274
Müştərilərlə müqavilələrdən digər əməliyyat gəlirləri	32,328	34,715
Ehtiyatların silinməsindən gəlir və silinmiş debitor borclarının bərpasından gəlir	925	9,675
Cəmi digər əməliyyat gəlirləri	33,253	44,390

22. Maliyyə xərcləri

Maliyyə xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Faiz xərci	1,914	1,410
Cəmi maliyyə xərcləri	1,914	1,410

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri

Qrupun müvafiq bacarıq, təcrübə və səlahiyyətləri olan rəhbərliyi risklərin idarə edilməsinə nəzarət edir və Qrupun ümumi vəziyyəti üzrə müntəzəm monitorinqi həyata keçirir. Risklərin idarəedilməsi üzrə bu proses Qrup üçün çox önəmlidir və Qrupda çalışan aparıcı mütəxəssislər vəzifələrinə uyğun risk həcminə görə məsuliyyət daşıyırlar.

Qrupun əsas maliyyə öhdəlikləri ticarət kreditor borcları, qısamüddətli və uzunmüddətli kreditlərdən ibarətdir. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, müddətli depozitlər, məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri, hesablanmış gəlirlər/gəlir və ticarət və digər debitor borcları Qrupun əsas maliyyə aktivləridir. Həm əsas maliyyə öhdəlikləri, həm də maliyyə aktivləri birbaşa Qrupun əməliyyatlarından irəli gəlir.

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurlarına uyğun olaraq Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Qrup bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riskləri ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinin təsirinə məruz qalan (i) xarici valyuta, (ii) faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklərin açıq mövqelərindən irəli gəlir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən riskin dəyəri üzrə limitlər müəyyən edir və bunların üzərində müntəzəm monitorinq aparır. Bununla bərabər, bu yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar hərəkətləri olanda bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin qarşısını almır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətin adi gedişində müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə (əsas etibarlı ilə ABŞ dolları ilə əlaqədar) məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Qrupun xarici müştərilər və təchizatçılarla olan borc öhdəliklərinin və satışlarının əksəriyyəti ABŞ dolları ilə ifadə edilir. 2015-ci il ərzində Azərbaycan Manatı ABŞ dollarına (21 fevral 2015-ci il tarixində 34% və 21 dekabr 2015-ci il tarixində 48%) və digər əsas valyutalara qarşı iki dəfə devalvasiyaya məruz qalmışdır. 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərində başa çatan illər ərzində ABŞ dollarının Azərbaycan Manatına qarşı əhəmiyyətli devalvasiyası olmamışdır.

Rəhbərlik Qrupun xarici valyuta riskini hecləmir.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Avro, Rusiya rublu və Türk lirəsi üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kapital balansına əhəmiyyətli təsir göstərilir:

	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2018-ci ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2017-ci ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir
ABŞ dolları / AZN	14.00%/-3.00%	(6,513)/1,396	13.50%/-13.50%	3,817/(3,817)
Avro/AZN	14.00%/-3.00%	(1,053)/226	11.30%/-11.30%	408/(408)
Türk lirəsi / AZN	20.00%/-25.00%	(25)/31	14.00%/-20.00%	(19)/27

(ii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən faiz dərəcəsi riskinə məruz qalan faiz hesablanan öhdəlikləri və aktivləri olmamışdır.

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və ticarət debitor borclarından ibarətdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası (davamı)

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 6,580 AZN (2017-ci il: 5,077 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	9,995	7,032
Ticarət və digər debitor borcları, xalis (Qeyd 7)	178,800	155,923
Cəmi maksimal kredit riski	188,795	162,955

31,418 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 58,628 AZN) məbləğində ticarət və digər debitor borcları əsasən ABŞ dolları və Avro olam xarici valyutalarla ifadə edilmişdir.

Ticarət debitor borcları

Müştərinin kredit riski Qrupun müştərinin kredit riskinin idarə edilməsinə dair təsis edilmiş siyasəti, prosedurları və nəzarət sistemində uyğun olaraq hər bir təsərrüfat bölməsi tərəfindən idarə edilir. Müştərinin kreditinin keyfiyyəti geniş kredit reytingi cədvəli əsasında qiymətləndirilir və həmin qiymətləndirməyə uyğun olaraq fərdi kredit limitləri müəyyən edilir.

Hər hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini ölçmək üçün ehtiyat matrisi istifadə etməklə qiymətləndirmə təhlili aparılır. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytingi, akkreditiv və ya digər kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri segmentlərinin qruplaşmasına görə keçmiş günlərin sayına əsaslanır. Hesablama mümkünlük baxımından ölçülmüş nəticələri, pulların vaxt dəyərini və hesabat tarixində keçmiş hadisələr haqqında mövcud olan əsaslı və təsdiqlənə bilən məlumat, cari şəraitləri və gələcək iqtisadi şəraitlərin proqnozlarını əks etdirir. Hesabat tarixində kredit riskinin maksimal həcmi aşağıdakı cədvəldə göstərilən hər bir maliyyə aktivləri sinfinin balans dəyəridir.

31 dekabr 2018-ci və 1 yanvar 2018-ci il tarixlərinə (9 sayılı MHBS qəbul edildiyi tarix) gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat müştərilərdən alınacaq debitor borcları üzrə aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

	30 gündən az vaxtı keçmiş	30-60 gün vaxtı keçmiş	61-90 gün vaxtı keçmiş	91-360 gün vaxtı keçmiş	360 gündən çox vaxtı keçmiş	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il						
Ticarət debitor borclarının ümumi balans dəyəri	36,664	40,104	26,799	85,498	712	189,777
Çıxılın: dəyərsizləşmə zərəri üzrə ehtiyat	(3,151)	(1,653)	(1,425)	(4,036)	(712)	(10,977)
Xalis ticarət debitor borcları	33,513	38,451	25,374	81,462	-	178,800

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ticarət debitor borcları (davamı)

1 yanvar 2018-ci il	30 gündən az vaxtı keçmiş	30-60 gün vaxtı keçmiş	61-90 gün vaxtı keçmiş	91-360 gün vaxtı keçmiş	360 gündən çox vaxtı keçmiş	Cəmi
Ticarət debitor borclarının ümumi balans dəyəri	32,443	31,372	27,868	65,490	2,361	159,534
Çıxılın: dəyersizləşmə zərəri üzrə ehtiyat	(3,187)	(808)	(604)	(2,917)	(2,361)	(9,877)
Xalis ticarət debitor borcları	29,256	30,564	27,264	62,573	-	149,657

Qrup qəbul etdiyi kredit riskinin səviyyələrini bir qarşı tərəf və ya qarşı tərəflər qrupu üzrə risk həcmələrinə limit qoymaqla strukturlaşdırır. Bu risklər hər il və ya daha tez-tez təhlil edilir. Kategoriyalara görə kredit riskinin səviyyəsi üzrə limitlər rəhbərlik tərəfindən hər il təsdiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərkən, Cəmiyyət qarşı tərəfin xüsusiyyətini, keçmiş dövrlər üzrə məlumatı, eləcə də defolt dərəcələri haqqında məlumatı və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə bilən digər mövcud məlumatları nəzərə alır.

Debitor borcları əsasən yerli bazarda fəaliyyət göstərən iri müştərilərdən dəniz nəqliyyatı xidməti və daşıma xidmətləri üzrə debitor borclarından ibarətdir. Cəmiyyətin debitor borclarından irəli gələn kredit riski daha sonra müştərilərin krediti ödəmək qabiliyyətini daim izləməklə azaldılır.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-standart şəraitdə, məqbul olmayan zərər çəkmədən və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmadan, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrü kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2018-ci il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	70,444	-	-	-	70,444
Kreditlər	12	3,898	25,625	48,931	2,706	81,160
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		74,342	25,625	48,931	2,706	151,604

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2017-ci il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditor borcları	11	49,687	–	–	–	49,687
Kreditlər	12	2,735	4,566	19,369	7,155	33,825
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		52,422	4,566	19,369	7,155	83,512

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya ləğv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Aşağıdakı cədvəldə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2018-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	9,995	9,995
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	178,800	178,800
Cəmi maliyyə aktivləri	188,795	188,795
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(70,444)	(70,444)
Qısamüddətli kreditlər (Qeyd 12)	(9,000)	(9,000)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi (Qeyd 12)	(16,322)	(16,322)
Uzunmüddətli kreditlər (Qeyd 12)	(50,781)	(50,781)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(146,495)	(146,495)

	31 dekabr 2017-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	7,032	7,032
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	155,923	155,923
Cəmi maliyyə aktivləri	162,955	162,955
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(49,687)	(49,687)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi (Qeyd 12)	(4,864)	(4,864)
Uzunmüddətli kreditlər (Qeyd 12)	(25,408)	(25,408)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(79,959)	(79,959)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və investorun və kreditörün güvənini qorumaqla öz işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup 100% Azərbaycan Respublikasının hökumətinə məxsusdur və yeni gəmilərin alınması üçün vaxtaşırı olaraq Dövlət investisiyaları şəklində vəsaitlər alır.

Qrupun idarə etdiyi məcmu kapital aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Qısamüddətli kreditlər	12	9,000	–
Uzunmüddətli kreditlərin uzunmüddətli hissəsi	12	50,781	25,408
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	12	16,322	4,864
Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	11	79,117	58,636
Çıxılsın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	(9,995)	(7,032)
Xalis borc		145,225	81,876
Kapital	15	990,988	923,540
Kapital və xalis borc		1,136,213	1,005,416
Kapitallaşma əmsali		13%	8%

24. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti

Qrupun əməliyyatları əsasən Xəzər dənizi hövzəsində həyata keçirilir. Bununla bərabər, Qrup xarici sularda əməliyyatlarının genişlənməsinə xüsusi önəm verir və bunun nəticəsidir ki, 2017-ci ildə quru yük daşımalarının 95%-ni Qara dəniz hövzəsində həyata keçirilmiş əməliyyatlar təşkil edir. Bazar sistemi formalaşma mərhələsində olan Azərbaycan Respublikasında hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatlarına xas olan biznes və tənzimləyici infrastruktura sahib deyil.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, Hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, xam neftin qiymətindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sistemində dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti “Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri”ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrə nəzəri əhatə edir.

Bundan əlavə, 2018-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabilləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2019-cu ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Qrupun rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Rəhbərlik inanır ki, hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirlər görülür. Buna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları

Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhə düzgündür, vergi, xarici valyuta normaları və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərdən artıq olmayacaq.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və digər fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrupun əvvəlki illərdə fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür öhdəliklər müxtəlif ərazilərdə mövcud olan tullantıların ləğv edilməsi üçün yarana bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək mahiyyətə çətindir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

25. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Hesabat tarixindən sonra konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınması tələb olunan hadisələr baş verməmişdir.